

Viburnum tinus / Marfull

Paulownia tomentosa / Paulònia

Parkinsonia aculeata / Parquinsònia

ARTUR RAMON ESPAI D'ART

Una altra imaginació

Jordi Ortiz + 373 arbres

19.09.2024 - 31.10.2024

Ceiba chodatii | Corísia de flor groga

***Ceiba chodatii* | Corísia de flor groga, 2019-2024**
Impressió de raig de tinta sobre paper | 128,3×35 cm

Brachychiton populneus | Arbre ampolla

***Brachychiton populneus* | Arbre ampolla, 2019-2024**
Impressió de raig de tinta sobre paper | 128,3×35 cm

El misteri de les formes

La imaginació altra de Jordi Ortiz

Victoria Cirlot

Són moltes les preguntes que susciten les 60 imatges que conformen aquesta exposició de Jordi Ortiz, titulada *Una altra Imaginació*. En els troncs dels arbres fotografiats a la nostra ciutat, Barcelona, assistim al desplegament d'un món de formes que resulta sorprenent perquè ens diem: «Però, on estava tot això?», i ens ho preguntem, perquè mai abans ho havíem vist. Ens deturem en aquestes imatges que ens captiven.

Les escorces dels troncs són de qualitats diverses: molsoses, rugoses; en els colors, la uniformitat marroquina o grisa alterna amb grocs i liles, blaus i una rica gamma de verds. De vegades sentim que estem davant d'un paisatge en camp restringit; altres vegades, en canvi, veiem un paisatge gran des d'una perspectiva aèria. De vegades, l'escorça s'obre i ens deixa veure el que hi ha a sota, que es mostra en un altre color suggerint que podríem continuar avançant cap a capes més interiors. Ombres o reflexos de les fulles semblen aletejar moguts pel vent. Les protuberàncies es multipliquen, petites de vegades, altres, més gruixudes. I de sobte, veiem una figura combatent com un guerrer amb un elm cònic molt alt; també, un rostre que emergeix de l'escorça, però no és possible discernir si és humà o no. S'endevinen altres figures que es resolen d'una manera gens humana, però que no deixen de ser figures, com aquella en què el cap no té rostre i el tors és, en canvi, una gran cara, i la part inferior està tapada amb una llarga faldilla que arriba fins a terra. I, sobretot, veiem ulls, molts ulls, que no es poden confondre amb les protuberàncies, perquè ells ens miren molt fixament. De vegades és un sol ull, altres són diversos, dispersos, sembrats, com els ulls que coneixem en les ales dels serafins i querubins. Totes aquestes figures, de cos sencer o només un òrgan, són una mica espectrals. Diria que «transparèixen», perquè semblen sortir directament de les escorces, i ho fan en realitat sense carn ni cos, ni tan sols aparent. D'elles semblen sorgir «veus secretes», aquelles a què es referia Gérard de Nerval, i que procedien de plantes, arbres, animals i fins i tot dels més humils insectes. La naturalesa sencera sembla cridar-nos perquè desxifrem els seus jeroglífics, convençuts que tot ha de tenir forçosament un sentit, i que tot requereix ser «explicat». Aquesta «infinita figurabilitat» que ens fascina i ens atrau, guarda un misteri que no pot ser dissimulat. És el misteri de la imaginació.

En efecte, d'imaginació es tracta, i més concretament d'una imaginació «altra», com Jordi Ortiz ha titulat el Projecte, encara no acabat, al qual pertany aquesta exposició com a part central. En efecte, és «altra» perquè és la imaginació de la naturalesa, que «en imaginar esdevé el que imagina», com ens explica Emanuele Coccia a *La vida de les plantes*. Em pregunto per què aquesta imaginació natural fa que, de seguida, col·loquem al costat d'aquestes formes les artístiques, aquelles produïdes per la mà de l'home al llarg dels segles. I això es deu al fet que ofereixen sorprenents semblances. I com és això? A *Morfologia i art contemporani*, Juan Eduardo Cirlot col·locava màscares naturals, com la *Callistemma brachiatum* al costat de les màscares escultòric-arquitectòniques de les xemeneies de la casa Milà de Gaudí, o les pictòriques de Max Ernst. Citant l'article d'E. Tériade, «Le point de vue de la nature», comparava les il·lustracions de les quals es va servir, de Savitry i Brassai, amb les d'Edward Weston i Joaquim Gomis, mostrant totes elles una atenció especial a la «morfologia del fons» dins del combat entre fons i figures que s'adverteix en la pintura europea des del segle XV, fins a «la furiosa emergència del fons contra les figures» entre 1890 i 1920, el que constitueix una altra manera d'entendre l'abstracció i el posterior informalisme. És sorprenent la sobtada semblança entre les formes naturals i les formes artístiques; arriba un moment en què ja no se

Laurus nobilis | Llorer

Laurus nobilis | Llorer, 2019-2024
Impressió de raig de tinta sobre paper | 128,3×35 cm

Podocarpus neriifolius | Podocarp

Podocarpus neriifolius | Podocarp, 2019-2024
Impressió de raig de tinta sobre paper | 128,3×35 cm

sap qui copia a qui, si és que de copiar es tracta. Henri Focillon es va ocupar d'aquests dos regnes establint relacions, correspondències i analogies, però també diferències, en distingir, per exemple, entre les matèries en cadascun d'ells, perquè és cert que «la fusta d'una estàtua no és la fusta de l'arbre». En qualsevol cas, matèria, forma, esperit, no són oposats, sinó que estan units tant en un regne com en l'altre. La planta, aquesta «gran artesana còsmica», s'ha convertit en el que va imaginar. Com cal entendre això?

Emanuele Coccia ha obert amb el seu llibre «*Metamorfosi*» una nova perspectiva des de la qual contemplar el món, justament la de «metamorfosi», a partir tant d'un pensador antic com Ovidi, com de les ciències actuals. La seva conclusió principal consisteix en l'adquisició d'una certesa segons la qual «tota la vida que existeix al voltant i fora de nosaltres és la mateixa que la que jeu en nosaltres i viceversa. Vivim la mateixa vida que tot el que ens envolta». Per això, res no ens ha de sorprendre les correspondències que puguem trobar entre les diferents espècies, ja que estem penetrats pel mateix fluid, que és això que anomenem «vida». «Si descobrim que una part de la nostra vida és idèntica a la dels no-humans, podem reconèixer humanitat en aquests últims trets; i, viceversa, cada vegada que atribuïm un tret humà a una planta o a un animal, reconeixem també que hi ha en nosaltres alguna cosa que no posseeix una naturalesa en exclusiva humana.» Les escorces dels troncs dels arbres, o els núvols, han deixat de ser simples superfícies elementals o punts de suport per a la nostra imaginació. En el reconeixement en ells de les nostres formes humanes, també es produeix aquest altre coneixement tan important com l'anterior, que és el de la nostra no-humanitat. Coccia ens encoratja a deixar de contemplar el cel, que només és un museu, «el jaciment arqueològic més gran del cosmos», perquè orientem la nostra mirada a la terra, proposant-nos una «astrologia invertida». Aquesta és una idea que ja trobem en Novalis i Breton, tal com ens va recordar Olivier Schefer. «*Verkehrte Astrologen*», 'astròlegs al revés', anomenava als miners l'ermita de *Heinrich von Ofterdingen*, expressió que André Breton va introduir a la seva *Langue des pierres*, en sostenir que elles, les pedres, ens converteixen en «*astrologues renversés*». Però la proposta de Coccia no es limita a veure l'analogia entre terra i cel, sinó que ens insta a fer una cosa tremendament temerària: suprimir el cel, per quedar-nos amb la terra. «Si l'astrologia ha de ser alterada és perquè sabem que la Terra també és un cos celeste. El cel, tot el que es troba en la nostra atmosfera i el Sol tenen la mateixa substància, la mateixa matèria, la mateixa forma que la Terra: som el cel per naturalesa, per la matèria, per la forma.»

No crec que hàgim de deixar de mirar les estrelles perquè estiguin mortes des de fa milions d'anys. El passat del cosmos ens pertany com el passat de les nostres vides. Perquè tot continua brillant. Però la mirada atenta al nostre planeta sembla necessària. Sobretot des d'una perspectiva diferent de com hem anat fent fins ara, perquè la relació entre l'humà i el no humà ha sofert considerables desplaçaments per recol·locar-se d'una manera molt diferent. Sembla que la nostra visió del món està canviant d'una manera radical i el projecte de Jordi Ortiz és testimoni d'això.

Una cosa nova s'ha afegit al que veig normalment quan passejo per Barcelona. Són ells, els troncs dels arbres, que se'm mostren despertant un interès en mi fins ara desconegut.

[Obres citades segons l'ordre en què apareixen al text: Emanuele Coccia, *La vida de las plantas. Una metafísica de la mixtura*, Miño y Dávila, Buenos Aires, 2017; Juan Eduardo Cirlot, *Morfología y arte contemporáneo*, Omega, Barcelona, 1955; Henri Focillon, *Vie des formes*, PUF, París, 2023 (1a ed. 1943); Emanuele Coccia, *Metamorfosis. La fascinante continuidad de la vida*, Siruela, Madrid, 2021; Olivier Schefer, «Les pierres de rêve: Minéralogie visionnaire», a *Trajectoires du rêve. Du romantisme au surréalisme*, obra realitzada sota la direcció de Vincent Gilles, Pavillon des Arts 7 març- 7 juny 2003, París-Musées, 2003.]

Pinus halepensis | Pi blanc

Pinus halepensis | Pi blanc, 2019-2024
Impressió de raig de tinta sobre paper | 128,3×35 cm

Acer campestre | Auró blanc

Acer campestre | Auró blanc, 2019-2024
Impressió de raig de tinta sobre paper | 128,3×35 cm

Styphnolobium japonicum | Acàcia del Japó

Styphnolobium japonicum | Acàcia del japó, 2019-2024
Impressió de raig de tinta sobre paper | 128,3×35 cm

Celtis australis | Lledoner

Celtis australis | Lledoner, 2019-2024
Impressió de raig de tinta sobre paper | 128,3×35 cm

Calocedrus decurrens | Calocedre tacat

***Calocedrus decurrens* | Calocedre tacat, 2019-2024**
Impressió de raig de tinta sobre paper | 128,3×35 cm

Parrotia persica | Arbre de ferro

***Parrotia persica* | Arbre de ferro, 2019-2024**
Impressió de raig de tinta sobre paper | 128,3×35 cm

Fa milers d'anys d'ençà de l'aparició dels humans; ells, que ja hi eren, ens van acollir amb una abraçada múltiple. A poc a poc hem crescut plegats, la seva pell i la nostra en simbiosi constant. En evolució conjunta, ens han ensenyat i modelat fins a arribar a ser com som.

El seu pensament és lent, també misteriós i imaginatiu, sempre connectat a dos mons paral·lels: el cel i la terra. Encara que no poden desplaçar-se, sí que es poden moure. Són altruistes: donen sense reclamar res a canvi. Són resilients, previsors, comunicatius i intel·ligents. També respiren, veuen, senten, oloren i dormen.

Si tenen visites, parlen i ballen: busquen constantment la relació amb els altres. Són discrets, pacífics, autònoms, austers, respectuosos, sensibles, alegres, humils i agraïts. Tothora passem pel seu costat i, malgrat la seva presència permanent, hem deixat de veure'ls. Ells, per contra, ens miren tostemps, com si reclamessin la nostra atenció. N'hi ha de totes les edats: petits, joves i vells. Alguns són imponents i fins i tot n'hi ha de mil·lenaris.

Aquests éssers meravellosos que ens acompanyen sempre són els arbres.

L'última paraula la tindran els arbres.

Joan Brossa

Tenen imaginació els arbres? I si és que en tenen, quina mena d'imatges representen? I on les mostren? Aquestes qüestions són difícils de respondre perquè, d'entrada, ens costa de creure que també hi puguin haver altres éssers amb capacitat de pensar i d'imaginar, tret dels éssers humans.

Una altra imaginació pren com a referent una comunitat d'arbres que conviuen amb altres éssers vius en una circumscripció concreta, en aquest cas la ciutat de Barcelona (però podria ser qualsevol altra). En aquest espai interaccionem 1.660.000 persones i 1.400.000 arbres, a més de la resta d'animals i plantes. De tots aquests arbres, 250.000 individus viuen en parcs, jardins, places i carrers, i representen aproximadament 400 espècies, incloent-hi els arbusts i les palmeres. La resta d'exemplars formen part d'un bosc a la serralada de la ciutat. Hi ha espècies autòctones i d'altres originàries de qualsevol punt del planeta.

Habitualment parlem de la ciutat dels humans, però també hauríem de parlar de la ciutat dels arbres perquè, com deia, hi convivim: el món animal i el vegetal, els humans i els arbres. Aquest projecte proposa repensar el concepte de ciutat que tenim i convertir els arbres en un ciutadà més. Personalitats en un entorn que, sovint, els és hostil.

De les tres parts de l'arbre —arrels, tronc i branques—, he parat atenció al tronc. Aquesta part és la cara visible, única i expressiva de l'arbre, la que hi és de manera perenne i on es manifesta la seva evolució:

tot un llenguatge. L'objectiu, doncs, ha estat cercar i retratar entre milers d'arbres, els troncs del màxim nombre possible d'espècies d'arbres presents a la ciutat. Finalment, n'he seleccionat un individu de 373 espècies diferents dels que han elaborat un treball més imaginatiu.

El resultat són unes fotografies que mostren el treball pausat però intens amb què l'arbre exterioritza la seva creativitat. Sobre cada imatge he escrit el nom que correspon a la seva taxonomia i el seu nom comú. D'aquesta manera miro de retornar als arbres l'estatus que es mereixen com a éssers vius i d'equiparar-los amb nosaltres.

També cal destacar el paral·lelisme de dos processos que interactuen entre ells i que tenen com a origen la llum: d'una banda la fotosíntesi (del grec *photós*, «llum» i *synthesis*, «composició»), que dona vida a l'arbre, i de l'altra, la fotografia (del grec *photós*, «llum» i *graphe*, «dibuixar, escriure»), que dona vida a la imatge.

Finalment, voldria deixar constància que aquest treball és una col·laboració entre els arbres i jo. A canvi d'anar-los a trobar i mirar, ells m'han ensenyat el seu univers natural, místic i desconegut.

«Una altra imaginació» consta de sis capítols: Imaginació, Comunitat, Casa, Identitat, L'arbre del món i Correspondències, dels quals a Artur Ramon Art s'exposen el següents:

Imaginació. Amb una munió de pigments, fruit de la relació entre la terra i el cel, els arbres dibuixen un món oníric, fantàstic, ple de màgia. Línies, volums, formes i textures es combinen elaborant imatges, que brollen dels troncs amb infinitat de matisos, amb colors primigenis i profunds producte de l'intercanvi constant amb l'entorn. Aquest és el capítol central. Consta de 373 fotografies, de les quals es mostren una selecció de seixanta.

Comunitat. Al llarg de la història, la nostra relació amb els arbres ha estat molt estreta, fins al punt que, amb la voluntat de fer-nos-els propers, els hem atorgat, a més dels noms científics, noms comuns agafats dels nostres referents culturals que ens ajuden a identificar-los. Hi ha noms que fan referència a l'amor, a la vida, al paradís; d'altres són topònims que ens ajuden a ubicar-los. Aquesta part del projecte reuneix la nomenclatura de l'imaginari popular dels 373 arbres.

L'arbre del món. Fulles que són arbres i arbres que són fulles. Edificis, vehicles, mobiliari urbà, persones... i arbres. La seva aparença, els seus colors i la convivència a la ciutat conformen una instal·lació amb fotografies dels 373 arbres i la seva relació amb l'entorn, acompanyades d'una capsula-terròs que les conté.

Correspondències. Obres humanes i obres arbòries. Sovint les imatges ens recorden a unes altres, donant lloc al que en diríem analogies. Poden haver-hi imatges creades per altres éssers vius que se semblin a imatges creades pels humans? Qui s'ha inspirat en l'altre? Aquesta part del projecte prova de cercar correspondències entre les obres fetes pels arbres i les que han fet els humans.

Barcelona, maig de 2024

Fraxinus angustifolia | Freixe de fulla petita

Fraxinus angustifolia | Freixe de fulla petita, 2019-2024
Impressió de raig de tinta sobre paper | 128,3×35 cm

Corylus colurna | Avellaner turc

Corylus colurna | Avellaner turc, 2019-2024
Impressió de raig de tinta sobre paper | 128,3×35 cm

barcelona
gallery
weekend

Coberta: *Viburnum tinus* i *Martullí*; *Paulownia tomentosa* i *Paulònia*; *Parkinsonia aculeata* i *Parquinsònia*, 2019-2024. Impressió de raig de tinta sobre paper i 128,3x35 cm

L'arbre del món, 2019-2024

Fotografia i fang.

Instal·lació. 373 fotografies
de 15x10 cm cadascuna i caixa de fang.
237x344 cm